

УДК 332.33

Гончаров Віктор Володимирович, Соляник Максим Олександрович  
Сумський Національний аграрний університет  
(Суми, Україна)

### ПРОБЛЕМЫ ПО ЗДІЙСНЕННЮ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ

**Анотація.** В галузі регулювання земельних відносин та раціонального використання земель, і їх охорони однією з найважливіших функцій держави є державний контроль за використанням та охороною земель. У статті розглянуто система органів, що здійснює держконтроль за використання та охороною земель. Розглянуті проблеми щодо здійснення держконтролю при проведенні перевірок земельного законодавства.

**Ключові слова:** земельні відносини, адміністративна відповідальність, державний контроль, об'єкт правопорушення, земельні правопорушення, проведення перевірок, суб'єкт господарювання.

Гончаров Виктор Владимирович, Соляник Максим Александрович  
Сумской Национальный аграрный университет  
(Сумы, Украина)

### ПРОБЛЕМЫ ПО ОСУЩЕСТВЛЕНИЮ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ ЗА ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ И ОХРАНОЙ ЗЕМЕЛЬ

**Аннотация.** В области регулирования земельных отношений и рационального использования земель и их охраны одной из важнейших функций государства является государственный контроль за использованием и охраной земель. В статье рассмотрены система органов, осуществляет госконтроль за использование и охраной земель. Рассмотрены проблемы по осуществлению госконтроля при проведении проверок земельного законодательства.

**Ключевые слова:** земельные отношения, административная ответственность, государственный контроль, объект правонарушения, земельные правонарушения, проведения проверок, субъект хозяйствования.

Goncharov Viktor V., Solyanyk Maxim A.  
Sumy National Agrarian University  
(Sumy, Ukraine)

### PROBLEMS ON THE IMPLEMENTATION OF STATE CONTROL OF THE USE AND PROTECTION OF LAND

**Abstract.** In the field of regulation of land relations and rational use of land, and their protection, one of the most important functions of the state is state control over the use and protection of land. The article considers the system of bodies exercising state control over the use and protection of land. Problems concerning the implementation of state control during inspections of land legislation are considered.

**Keywords:** *land relations, administrative responsibility, state control, object of offense, land offenses, inspections, business entity.*

Існування функції по здійсненню державного контролю за використанням та охороною земель (далі – ДКВОЗ) підтверджується у віковому перебігу історичних подій України. За радянських часів і часів незалежної України вказану функцію здійснювали різні органи державної влади. Політичні системи якби цю функцію не припиняли, вона через деякий перебіг часу ставала однією з основних в регулюванні земельних відносин.

Визначальним для становлення ДКВОЗ стало прийняття від 19 червня 2003 році Закону України (далі – Закон № 963-IV) «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [1]. В цьому Законі чітко прописані основні положення щодо забезпечення дотримання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, власниками землі та землекористувачами вимог земельного законодавства, а також механізми реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель. Також встановлено вичерпний перелік спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері ДКВОЗ.

На цей час здійснення ДКВОЗ відповідно до статті 5 Закону № 963-IV здійснює система органів по двох напрямкам:

- перший напрямок забезпечує контроль за всіма категоріями та формами власності на землю в агропромисловому комплексі. На сьогодні це Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру;
- другий напрямок забезпечує контроль за дотриманням вимог законодавства України про охорону земель. Здійснення вказаної функції забезпечує Державна екологічна інспекція.

Повноваження вказаних органів влади визначені в статтях 14-2 та 15-2 Земельного кодексу України [2] та в других законодавчих та нормативних актах. Проведений аналіз повноважень свідчить на неналежну чіткість розмежування їх, а в деяких випадках їх дублювання яке призводить до правових помилок.

Ключовим питанням щодо поділу повноважень на нашу думку необхідно вважати види порушень земельного законодавства.

Основним критерієм при розмежуванні повноважень контролюючого органу у здійсненні перевірок дотримання вимог земельного законодавства становить об'єкт правопорушення і якої він шкоди зазнав. Доцільно їх розділити на дві групи:

- земельні правопорушення з екологічною складовою, розгляд якого повинна здійснювати - Державна екологічна інспекція;
- земельні правопорушення, які носять майновий характер та правопорушення у сфері управління земельними відносинами, розгляд здійснює Держгеокадастр.

До першої групи земельних правопорушень слід віднести: використання земельної ділянки способами, що призводить до зниження родючості ґрунтів та погіршення екологічної обстановки; забруднення земель; проектування, розміщення, будівництво і введення об'єктів, що негативно впливають на стан земель.

Вказана група правопорушень характеризується підвищеним рівнем соціальної шкідливості, як в заповіданні економічної так і екологічної шкоди земельній ділянці, як природному ресурсу.

До другої групи слід віднести правопорушення, які позбавлені екологічної складової, можна виділити земельні правопорушення майнового характеру та сфері управління земними відносинами. До майнової групи відносяться такі земельні порушення: несвоєчасне повернення тимчасово займаних земель; самовільний захват земельної ділянки; невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням; знищення межових знаків.

До порушень в сфері управління земельних відносин відносяться: приховування від обліку і реєстрації та перекручення даних про стан земель, розміри та кількість земельних ділянок; порушення термінів розгляду заяв щодо відведення земельних ділянок; ухилення від державної реєстрації земельних ділянок та подання недостовірної інформації щодо них.

В практичній діяльності контролюючих органів щодо виявлених порушень земельного законодавства із екологічною чи майновою складовою існує не на законодавчому рівні домовленість щодо передачі матеріалів до подальшого їх розгляду. Така практика без правового забезпечення наносить шкоду іміджу державного органу при оскарженні адміністративних справ в суді.

Вважаємо за доцільне критерієм розмежування компетентності контролюючого органу у здійсненні заходу перевірки міг би стати вид земельного правопорушення ознаки якого виявлено при проведенні перевірки.

Також ще однією із проблем, яка виникає при проведенні перевірок органами державного контролю об'єктів держконтролю, які визначені Законом № 963-IV та Законом України від 5 квітня 2007 року «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»[3] є різними, а сфера дії законів поширюється на різні правовідносини. Перевірка уповноваженою особою проводиться щодо об'єкта земельної ділянки, а не суб'єкта господарювання. Суперечливість в цій частині постійно виникає при розгляді адміністративних справ в судах.

З нашої точки зору вважаємо, що перевірки відносяться до об'єкта земельних відносин і ні яким чином до суб'єкта підприємницької діяльності відношення не мають. Таким чином є всі підстави вважати обов'язковим застосування Закону № 963-IV при здійсненні ДКВОЗ.

#### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> (дата звернення 25.09.2020).
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення 25.09.2020).
3. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (дата звернення 25.09.2020).